КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра суспільствознавчої освіти

Програма підвищення кваліфікації учителів історії
«Візуалізація навчального матеріалу на уроках історії»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри суспільствознавчої освіти

(протокол № 5 від 15.05.2026 р.)

Завідувач кафедри Галина СОХАНЬ

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 4 від 04.06.2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Розробник: професор кафедри суспільствознавчої освіти, доктор педагогічних наук, професор Баханов Костянтин Олексійович.

Напрям підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей (знання фахових методик, технологій).

Розроблено на основі типової програми:
Типова програма підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти. Модуль 2. Організація освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти (Наказ міністерства науки та освіти України № 904 від 12.10.2022 р.).

Термін дії програми: з 01.07.2026 р. до 01.07.2031 року.

Рецензенти:
Танчин Ігор Зіновійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільствознавчої освіти, заступник директора КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»;
Васильків Ірина Дмитрівна, старша викладачка кафедри суспільствознавчої освіти КЗ ЛОР «Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти».

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

В умовах модернізації системи освіти в Україні особливої значущості набувають питання оновлення змісту освіти, що ґрунтуються на компетентнісних засадах, особистісних сенсах здобувачів освіти, інноваційних концептах. Учителі історії виконують важливу роль у формуванні системи цінностей особистості, розвитку її творчих здібностей, ініціативності, критичного мислення, навичок співпраці, саморозвитку та самореалізації. Ефективна реалізація Державного стандарту базової середньої освіти потребує від учителів історії оновлення підходів до реалізації змісту освітньої галузі.

Актуальність підвищення кваліфікації вчителів історії в цьому напрямку підсилюється тим, що в умовах повномасштабного вони виконують важливу місію, що спрямована на реалізацію освітньої, виховної, психологічної, соціальної функцій. Щоб забезпечити кожній дитині доступ до якісної освіти, учителі з урахуванням безпекової ситуації в регіоні організовують освітній процес в очній та/або дистанційній формі навчання. Це потребує від них гнучкості, сформованості цифрових навичок, здатності вивчати запити та потреби здобувачів освіти, знати і застосовувати сучасні підходи і технології організації навчальних занять учнів.

Цільова група: учителі історії.

Обсяг: 15 годин.

Форма навчання: очно-дистанційна.

Мета: науково-методичний супровід професійного розвитку учителів історії в їх підготовці до організації освітнього процесу в умовах викликів сьогодення, відповідно до запитів громадянського суспільства, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг.

Завдання:

- забезпечити знання, розуміння і володіння засобами візуалізації навчального матеріал, організовує діяльність учнів на основі використання візуалізації навчального матеріалу та оцінює її ефективність;
- сформувати вміння використовувати актуальний педагогічний досвід візуалізації навчального матеріалу для впровадження Державних стандартів базової середньої освіти.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- професійно-педагогічна;
- психологічна;
- емоційно-етична;
- мовно-комунікативна;
- громадянська;
- інформаційно-цифрова;
- компетентність педагогічного партнерства;
- рефлексивна;
- здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати:

Слухач/ка після навчання на цьому курсі:

- володіє засобами візуалізації навчального матеріал, організовує діяльність учнів на основі використання візуалізації навчального матеріалу та оцінює її ефективність;
- використовує актуальний педагогічний досвід візуалізації навчального матеріалу для впровадження Державних стандартів базової середньої освіти.

Контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях – індивідуальне та фронтальне опитування, виконання самостійної роботи; на лекціях – експрес-контроль, що передбачає постановку конкретних питань з теми.

Оцінювання розглядається як засіб одержання зворотної інформації про результативність підвищення кваліфікації та внесення коректив у методику роботи зі слухачами курсів. Програмою передбачено виконання різних видів робіт: вхідне опитування; творче завдання; участь у круглому столі; рефлексія.

Критерії оцінювання. Результати навчання слухачів курсів оцінюються за шкалою «зараховано / не зараховано». Підставою для успішного зарахування є комплексне виконання програми КПК, зокрема відповідність (виступу, презентації, творчої робот тощо) темі і поставленому завданню, сучасним тлумаченням підходів до організації уроку історії та поурочної діяльності, повнота і ґрунтовність, доречність і змістовність ілюстрацій та прикладів, самостійність та оригінальність.

Особливості реалізації програми. Реалізація програми передбачає навчання слухачів як у дистанційному, так і в очному форматі. Навчальні заняття у синхронному режимі проводяться з використанням ZOOM, Moodle. Програмою передбачено виконання самостійної роботи. Велику увагу в програмі приділено безпосередній комунікації слухачів один з одним та обміну досвідом кращих практик реалізації сучасних підходів до організації уроку історії.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: сертифікат видається відповідно до кількості прослуханих годин, за умови не менше 50 % від загальної кількості.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, платна форма навчання згідно з кошторисом для всіх інших категорій.

3. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Інтеграційно-мотиваційне заняття Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою навчання. Формування очікувань.	**1**		**1**	
Тема 1. Візуалізація навчального матеріалу на уроках історії як методична проблема.	2	2		
Тема 2. Візуалізація фактичного матеріалу на уроках історії.	4		4	
Тема 3. Візуалізація теоретичного матеріалу на уроках історії.	4	2	2	
Самостійна робота. Презентація власного досвіду.	3			3
Вихідне діагностування. Рефлексія.	**1**		**1**	
Всього годин:	**15**	**4**	**8**	**3**

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Інтеграційно-мотиваційне заняття.

Реєстрація учасників. Вхідне опитування. Ознайомлення з програмою навчання. Формування очікувань учасників. Робота з Google-формами (вхідне анкетування.

Тема 1. Візуалізація навчального матеріалу на уроках історії як методична проблема

План лекційного заняття

1. Сутність та види візуалізації навчального матеріалу на уроках історії.
2. Можливості візуалізації для реалізації Державних стандартів базової середньої освіти.
3. Сучасна практика візуалізації навчального історії.

Тема 2. Візуалізація фактичного матеріалу на уроках історії

План практичного заняття

1. Візуальна локалізація подій в часі і просторі.
2. Візуальний образ історичної події та історичної постаті.
3. Презентація як комплексна візуалізації події

Тема 3. Візуалізація теоретичного матеріалу на уроках історії

План практичного заняття

1. Структурно-логічна схематика навчального матеріалу з історії.
2. Інтелектуальні / ментальні карти на заняттях з історії.
3. Організація самостійної діяльності учнів зі створення візуального продукту (презентації, фільми, кроссенси, печворки тощо).

Самостійна робота. Презентація власного досвіду візуалізації навчального матеріалу.

Вихідне діагностування, рефлексія.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. В чому полягає суть візуалізації навчального матеріалу на уроках історії?
2. Які види візуалізації навчального матеріалу на уроках історії вам відомі?
3. В чому полягають переваги і недоліки візуалізації навчального матеріалу?
4. Які можливості для реалізації Державних стандартів базової середньої освіти дає візуалізації навчального матеріалу на уроках історії?
5. Як би ви схарактеризували сучасну практику візуалізації навчального матеріалу на уроках історії?
6. Які можливості для візуалізації навчального матеріалу мають сучасні підручники з історії?
7. Підручники якій авторів найбільш пасують для візуалізації навчального матеріалу на уроці? Чому?
8. Які види візуалізації навчального матеріалу на основі підручника історії ви практикуєте?
9. Які види візуалізації локалізація подій в часі і просторі ви практикуєте?
10. Які види візуалізації історичних подій ви практикуєте?
11. Які види візуалізації історичних постатей ви практикуєте?
12. На яких принципах ґрунтується презентація як способу комплексної візуалізації події?
13. В чому полягають переваги і недоліки навчальних презентацій?
14. В чому полягає суть структурно-логічної схематики навчального матеріалу з історії?
15. За якими правилами створюється структурно-логічна схематика навчального матеріалу з історії?
16. В чому полягає суть інтелектуальних / ментальних карт з історії?
17. За якими правилами створюється інтелектуальні/ ментальні карти з історії?
18. Як ви організуєте самостійну діяльності учнів зі створення візуального продукту (презентації, фільми, кроссенси, печворки тощо)?
19. Що таке креативний освітній продукт?
20. Які види креативних освітніх продуктів вам відомі?
21. Які форми презентації результатів практичної діяльності учнів з візуалізації навчального матеріалу вам відомі?
22. Які прийоми та нестандартні форми візуалізації ви використовуєте? Чому?

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя : Просвіта, 2004. 328 с.
2. Баханов К. Креативний освітній продукт в навчанні історії (на прикладі сюжетів з іс торії Кореї). Педагогічна думка. 2026. № 1. С.21-45.
3. Баханов К. Традиції та інновації у навчанні історії в школі. Дидактичний словник-довідник. Запоріжжя : Просвіта, 2002. 108 с.,
4. Білоусова Л. І. Онлайнові інструменти візуалізації в діяльності сучасного педагога. Науковий журнал «ScienceRise: педагогічна освіта».2018. № 7. С. 8–15.
5. Блек Л. Працюючи з візуальними джерелами. Історія і суспільство в школах України: теорія і методика навчання. Вип. 1. 2012. С. 199–204.
6. Браун Пітер, Редіґер Генрі, Макденіел Марк Засіло в голові. Наука успішного навчання / Пітер Браун; пер. з англ. Юлія Кузьменко. Київ : Наш формат, 2019. 240 с.
7. Дерхо В. Методичні засади використання наочності на уроках історії при вивченні матеріалу культурологічного змісту. Історія в школі. 2018. №10–12. С.38–44.
8. Лоза К. О. Робота з візуальними джерелами як засіб розвитку пізнавальних здібностей та критичного мислення учнів. 2022. URL: https://naurok.com.ua/robota-z-vizualnimi-dzherelami-yak-zasib-rozvitku-piznavalnih-zdibnostey-ta-kritichnogo-mislennya-uchniv-214037.html
9. Ободовська В. Інфографіка на уроках історії як засіб візуалізації образів. Рідна школа. 2016. №8-9 (серпень-вересень). С. 67–70.
9. Пометун О., Гупан Н. Візуальні джерела у підручнику з історії як засіб розвитку критичного мислення учнів. Проблеми сучасного підручника. Вип. 24. 2020. С. 241–255.
10. Пометун, О., Гупан, Н., Власов, В. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ. 2018. 208 с.
11. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Харків : Вид. Група «Основа», 2018. 144 с.
12. Ткаченко Т., Соловйова Т., Ткаченко О. Мультимедійні презентації та їх використання при вивченні шкільних курсів історії. Соціум. Документ. Комунікація. 2022. № 14. С.139–157.
13. Філоненко, О. В., Байдак, Н. В. Педагогічна технологія візуалізації в освіті. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (207), 2022. С. 64–71.